

samk

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

JASMINA ROTHER

Palveluiden elävöittäminen Kiikoi- sissa

Asukkaiden näkemyksiä kunnan tulevaisuuteen

LIIKETALouden KOULUTUSOHJELMA
2021

Tekijä Rother, Jasmina	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä Helmikuu 2021
	Sivumäärä 41	Julkaisun kieli
Julkaisun nimi Palveluiden elävöittäminen Kiikoisissa – asukkaiden näkemyksiä kunnan tilanteeseen		
Tutkinto-ohjelma Liiketalouden koulutusohjelma, AMK		
<p>Tässä opinnäytetyössä selvitettiin syitä Kiikoisten kylän palveluiden heikentymiseen ja sitä kautta asukkaiden vähentymiseen. Opinnäytetyö tehtiin toimeksiantona Axcel Oy:lle ja työ on osa Sastamala Kiikoinen Lions Clubin KEEK-projektia eli Kehittyvä ja Elinvoimainen Kiikoinen projektia.</p> <p>Opinnäytetyön ongelma, johon tässä työssä etsittiin vastausta, oli heikentyneet palvelut osana muuttotappiota ja miten palveluita kehittämällä voidaan hidastaa poismuuttoa kunnasta? Näihin kysymyksiin etsittiin vastausta teorian ja empirian avulla, joka toteutettiin kvantitatiivisella menetelmällä avoimena verkkokyselynä Kiikoisten asukkaille, potentiaalisille paluumuuttajille sekä Kiikoisissa toimiville yrityksille.</p> <p>Kyselyistä saaduista tuloksista voitiin todeta asukkaiden erilaisia näkemyksiä Kiikoisten tarjoamista palveluista, niiden puutteesta ja muista epäkohdista. Kyselyn avulla saatiin useita kehitysideoita, jolla olemassa olevia palveluita voitaisiin lähteä kehittämään ja mitä uusia palveluita voitaisiin paikkakunnalle tuoda. Tärkeitä asioita tuotiin ilmi myös paluumuuttajille suunnatun kyselyn tuloksissa, jossa paluumuuttoa vastustavat toivat esille syitä sille, miksi eivät halua muuttaa ja vastaavasti paluumuuttoa harkitsevat kertoivat paikkakunnan hyviä puolia ja heidän omia ajatuksiaan liittyen Kiikoisiin.</p>		
<u>Asiasanat</u> Elinvoimaisuus, strategia, brändäys, palvelutuotanto		

Author(s) Rother, Jasmina	Type of Publication Bachelor's thesis / Master's thesis	Date January 2021
	Number of pages 41	Language of publication:
Title of publication The livening of services in Kiikoinen — the views of residents on the situations in the municipality		
Degree program Satakunta University of Applied Sciences Degree Programme in Business Administration		
<p>This thesis investigated the reasons for the deterioration of services in the Kiikoinen village and, by extension, the decline of residents. The thesis was commissioned to Axcel Oy and the work is part of the Keek-project of Sastamala Kiikoinen Lions Club, the Evolving and Vibrant Kiikoinen project.</p> <p>The problem of the thesis that this work sought an answer to was impaired services as part of the migration loss, and how can the development of services slow the migration out of the municipality? The answer to these questions was sought through theory and empirics, which was carried out using a quantitative method as an open online survey for residents of Kiikoinen, potential returnees and companies operating in Kiikoinen.</p> <p>From the results of the surveys, the differing views of residents on the services provided by Kiikoinen, their lack and other grievances could be noted. The survey provided a number of development ideas to enable existing services to be developed and what new services could be brought to the locality. Important issues were also noted in the results of the survey for returnees, where the people who resist repatriation raised the reasons why they do not want to move and, accordingly, those considering repatriation told the good points of the locality and their own ideas in relation to Kiikoinen.</p>		
<u>Key words</u> Vitality, strategy, branding, production of services		

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA	6
2.1 Opinnäytetyön ongelma	6
2.2 Opinnäytetyön toimeksiantaja.....	7
2.3 Käytettävän tutkimusmenetelmän kuvaus.....	7
3 PALVELUIDEN KEHITTÄMISEN LÄHTÖKOHDAT	9
3.1 Kaupunkistrategia	9
3.2 Elinvoimaisuus ja vetovoimaisuus kunnassa	11
3.3 Brändityön merkitys kunnalle	13
3.4 Palveluiden kehittäminen	15
4 KUNTIEN PALVELUITA OHJAAVA LAINSÄÄDÄNTÖ.....	17
4.1 Yleisen toimialan tehtävät ja palvelut	18
4.2 Erityisen toimialan tehtävät.....	19
4.2.1 Lakisääteiset vapaaehtoiset tehtävät	19
4.2.2 Subjektiviisiin oikeuksiin kuuluvat ja pakolliset tehtävät.....	20
4.2.3 Viranomaistehtävät	21
5 ASUKKAIDEN NÄKEMYKSIÄ KIIKOISTEN PALVELUISTA.....	21
5.1 Kyselyiden tulosten analysointi	21
5.2 Kiikoisten asukkaille toteutetun kyselyn analysointi.....	22
5.3 Paluumuuttajille toteutetun kyselyn analysointi	27
5.4 Johtopäätökset kyselyiden tuloksista	31
6 YHTEENVETO	32
LÄHTEET	
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni käsittelee muuttotappiollista kuntaa ja sen palveluiden elävöittämistä. Aiheena on Kiikoisten kunta, joka nykyään kuuluu osaksi Sastamalan kaupunkia. Useiden pienten paikkakuntien ongelmana on väestön vähentyminen muuttotappion seurauksena. Paikkakuntien palvelut heikentyvät muuttotappion vuoksi entisestään ja paikkakunta menettää elinvoimaisuuttaan ja houkuttelevuuttaan. Minkälaisin keinoin pieni paikkakunta voisi pysyä pitovoimaisena, houkuttelevana ja lopulta elinvoimaisena verrattuna isompiin kasvukeskuksiin?

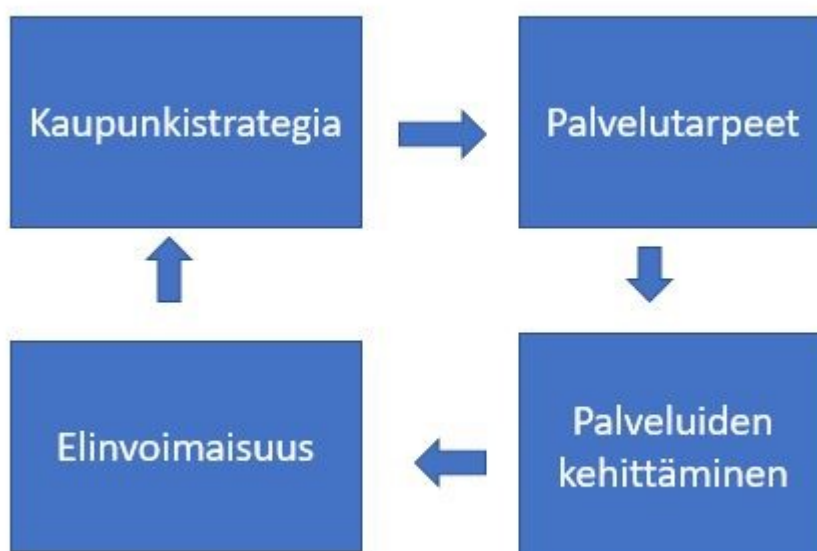
Opinnäytetyössä kohteena oleva Kiikoinen on asukasmäärältään pieni, sillä vuonna 2018 asukkaita oli noin 1200 henkilöä, joista lähes 30 prosenttia ikääntyneitä. (Sastamalan kaupunkirakennesuunnitelma 2030, 25.) Tästä voidaan todeta Kiikoisten huoltosuhteen olevan epätasapainoinen. Ikääntyneet ihmiset jäävät asumaan paikkakunnalle, nuorten muuttaessa pois koulutuksen ja työn perässä. Kiikoisten läheisyydessä on muun muassa Nokia ja isona kaupunkina Tampere, jotka houkuttelevat muuttamaan esimerkiksi parempien ja kattavampien palveluiden perässä.

Tämän opinnäytetyön teoreettinen viitekehys muodostuu kaupunkistrategiasta, brändäyksestä ja sen merkityksestä paikkakunnalle, elinvoimaisuudesta ja palveluiden kehittamisestä. Työssäni avaan näitä käsitteitä ja kerron, mitä niillä tarkoitetaan. Teoriaosuuden jälkeen toteutetaan kvantitatiivinen tutkimus kyselylomakkeilla Kiikoisissa asuville henkilöille, potentiaalisille paluumuuttajille sekä alueella toimiville yrityksille. Teoriaosuuden ja kyselyiden tulosten analyysistä saadaan tehtyä johtopäätöksiä niistä syistä, jotka aiheuttavat tyytymättömyyttä Kiikoisten palveluihin ja vaikuttavat muuttotappion syntymiseen. Vastausten pohjalta saadaan myös mahdollisia kehittämisehdotuksia Kiikoisten palveluille.

2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA

2.1 Opinnäytetyön ongelma

Tämä opinnäytetyö on toimeksianto Axcel Oy:ltä ja työn tarkoituksena on teettää Kiikoisissa asuville ihmisille ja siellä toimiville yrityksille palveluihin ja niiden laatuun liittyvä kysely. Toinen kysely tehdään myös potentiaalisille paluumuuttajille. Kiikoisissa muuttotappio on lisääntynyt ja samanaikaisesti myös paikkakunnan palvelut ovat vähentyneet ja heikentyneet. Opinnäytetyön ongelmana on selvittää heikentyneiden palveluiden vaikutusta osana muuttotappiota. (Kuvio 1.) Ratkaisevia kysymyksiä ongelman ratkaisemiseksi: Miten palveluita kehittämällä voidaan hidastaa poismuuttoa kunnasta? Miten maaseutukunnan palveluita voidaan kehittää? Mikä on Kiikoisten kylän asukkaiden mielikuva palveluista ja niiden laadusta? Näihin kysymyksiin etsitään tässä työssä vastausta teorian ja empirian avulla, joka toteutetaan avoimena verkkokyselynä kaikille Kiikoisissa asuville, potentiaalisille paluumuuttajille ja siellä toimiville yrityksille. Näistä saatujen vastausten pohjalta analysoidaan tulokset ja tehdään havaintoja ja päätelmiä opinnäytetyön kohteena olevasta ongelmasta.

Kuvio 1. Opinnäytetyön tutkimusongelma: Miten palveluita kehittämällä voidaan hidastaa poismuuttoa kunnasta?

2.2 Opinnäytetyön toimeksiantaja

Toimeksiantajana tälle opinnäytetyölle toimii Axcel Oy, joka tuottaa yrityksille ja yhteisöille toiminnan kehittämisen palveluita. Axcel Oy:ssä tuotetaan asiantuntemusta vaativia liiketoiminnan kehittämisen, projektikehityksen ja johtamisen palveluita. (Axcel Oy:n www-sivut 2020.) Toimeksianto on osa KEEK-projektia eli Kehittyvä ja Elinvoimainen Kiikoinen projektia. KEEK-projektin käynnistäjänä toimii Sastamala Kiikoinen Lions Club. Hankkeella tavoitellaan maaseudulla asumisen luomista houkuttelevaksi erityisesti lapsiperheille sekä paluumuuttajille. (LC Kiikoinen www-sivut 2020.)

Opinnäytetyön kohteena on Kiikoinen, joka on osa Sastamalan kaupunkia. Sastamala on läntisen Pirkanmaan maakuntaan kuuluva kaupunki. Kaupunki syntyi vuonna 2009, kun Vammalan kaupunki, Suodenniemi, joka oli liittynyt Vammalan kanssa jo aiemmin sekä Mouhijärven ja Äetsän kunnat liittyivät yhteen. Tänä päivänä Sastamalaan kuuluvat Sastamalan keskustan lisäksi, Vammala, Keikyä, Kiikka, Kiikoinen, Mouhijärvi ja Suodenniemi. Sastamalassa on asukkaita noin 25 000. (Sastamalan kaupungin www-sivut 2020.)

2.3 Käytettävän tutkimusmenetelmän kuvaus

Tieteellinen tutkimus on ongelmanratkaisua, jonka tavoitteena on selvittää tutkittavan kohteen toimintaperiaatteita. Tutkimusta voidaan toteuttaa luovasti kahdella tavalla: se voi olla niin sanottu kirjoituspöytä tutkimus, jossa käytetään valmiina olevaa tietomateriaalia tai tutkimus voi olla havainnoivaa eli empiiristä. Empiirisessä tutkimuksessa voidaan tutkia teoriasta johdettuja oletuksia käytännössä tai se voi olla ilmiöiden ja käyttäytymisen syiden selvittämistä. (Heikkilä 2014, 12.)

Tutkimustyön tarkoituksena on saada aikaan tutkielma. Ennen tutkimustyön aloitusta on tehtävä suunnitelmaa siitä, mitä tutkitaan ja miten tutkitaan. Tutkimukselle tulee luoda hyvä pohja, ennen kuin varsinaista tutkimusta aletaan tekemään. Tutkijan tulee kiinnittää huomiota neljään eri kohtaan tutkimusta suunnitellessa. Ensimmäisenä on ongelmanasettelu, jossa tutkimusteemasta erotetaan tutkimusongelma ja pohditaan, miten ongelma muotoillaan, jäsennetään ja nimetään. Toisena tieteenfilosofiset valinnat, joissa pohditaan, kuinka hyvin tutkija ymmärtää tutkittavan aiheen ja miten siitä saadaan hankittua tietoa. Kolmantena on menetelmävalinnat, joissa pohditaan sopivien menetelmien valintaa ja perusteluita valinnalle. Lisäksi pohditaan sopivan aineiston keruuta. Viimeisenä kohtana on teoreettinen ymmärtäminen, jossa tutkijan tulee pohtia sitä, mitkä eri teorit liittyvät tutkittavaan aiheeseen, mitkä ovat tutkimuksen avainkäsitteitä ja miten ne määritellään. Tutkimusta voidaan tehdä tutkimusongelman mukaan kvalitatiivisena eli laadullisena tai kvantitatiivisena eli määrällisenä. Tutkimuksessa voidaan käyttää myös molempia. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 28, 124-125.)

”Kvantitatiivisessa eli määrällisessä tutkimuksessa selvitetään lukumääriin ja prosentiosuuksiin liittyviä kysymyksiä.” (Heikkilä 2014, 15). Kvantitatiivinen tutkimus perustuu olemassa oleville teorioille ja aineistoa tutkimusta varten kerätään yleisemmin kyselyillä. Edellytys kvantitatiiviselle tutkimukselle on, että tutkimuksen kohteena olevat ilmiöt tunnetaan eli niille löytyy ilmiöitä selittäviä teorioita ja esiyymmärrys ilmiöistä, joiden pohjalta laaditaan kysymyksiä tutkimusta varten. Kyselyissä voidaan käyttää faktapohjaisia tai mielipidekysymyksiä. (Kananen 2015, 73.)

Opinnäytetyöhön valittiin kvantitatiivinen menetelmä, koska empiirinen osio toteutettiin kyselylomakkeilla isommalle joukolle. Kyselyiden kysymykset olivat etukäteen pohdittuja ja ne perustuvat opinnäytetyön aiheeseen liittyvään teoriaan. Kysymykset laadittiin toimeksiantajan toiveiden mukaisesti. Kvantitatiivinen menetelmä oli tähän vastaajamäärään nähden soveltuva, sillä vastauksissa haluttiin saada kerättyä prosentuaalista sekä lukumäärällistä dataa isommalta vastaajamäärältä. Kysymykset sisälsivät suurimmaksi osaksi valmiita vastausvaihtoehtoja ja muutamia avoimia kysymyksiä, joita käsiteltiin laadullisena.

3 PALVELUIDEN KEHITTÄMISEN LÄHTÖKOHDAT

3.1 Kaupunkistrategia

Jokaisessa kunnassa ja kaupungissa tulee kuntalain mukaan olla kuntastrategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Strategian tulee perustua arvioon kunnan nykytilanteesta sekä tulevista muutoksista. Kuntastrategiassa tulee ottaa huomioon kunnan asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen, kuntaa laissa velvoittavat palveluvaatimukset, palveluiden järjestäminen ja tuottaminen. Lisäksi omistaja- ja henkilöstöpolitiikkaan sekä kunnan asukkaiden osallistumismahdollisuuksiin tulee kiinnittää huomiota. Strategiassa otetaan myös huomioon kunnan elinympäristön ja elinvoiman kehittäminen. (Kuntalaki 410/2015, 7 luku 37 §.)

Kuntastrategian suunnittelussa kunnan asukkailla on aktiivinen rooli ja tällöin myös osallisuus vahvistuu, kun kuntalaiset otetaan mukaan suunnitteluun. Tällä on myös hyvinvointia lisäävä vaikutus. Voidakseen suunnitella strategiaansa, kunnat voivat käyttää ennakointityötä. Tämä tarkoittaa kunnan asukkailta kerättyä tietoa, jota käytetään hyödyksi strategiaa suunniteltaessa. (Kuntaliitto [www-sivut](http://www.kuntaliitto.fi) 2020.)

Mitä strategialla sitten oikeasti tarkoitetaan? Strategiaa voidaan määritellä neljän kohdan periaatteella: ensimmäisenä missio, joka vastaa kysymyksiin mikä on merkityksemme tai miksi olemme. Toisena visio, jossa pohditaan sitä, minne ollaan menossa ja mitä halutaan saavuttaa. Kolmantena strategia, joka vastaa kysymykseen, miten. Strategia pohtii oleellisia toiminnan kohtia ja keinoja, joilla ne voidaan saavuttaa. Neljännä tulee arvot ja toimintaperiaatteet eli ne, joiden mukaisesti kunta toimii. (Maury, Loukomies & Bärlund 2017, 12.) Sastamalan kaupungin strategia on tehty talon muotoon. Sastamalan strategian sisältö lähtee korkeimpana huippuna olevasta muuttovoitosta ja modernista Sastamalasta. Keskikerroksessa on veto- ja pitovoiman vahvistaminen, joita edesautetaan tuomalla uutta sykettä asumiseen ja elämiseen, uudistamalla eri kasvutekijöitä sekä työn ja yrittäjyyden kautta luoda elinvoimaa. Näiden tekijöiden avulla päästään tasapainoiseen talouteen. Pohjakerroksessa Sastamalan arvot eli rohkea realismi, osaava uudistuminen ja yhteistyön voima. (Kuvio 2.)

Kuvio 2. ”Hyvän elämän maaseutukaupunki”. (Sastamalan kaupunki 2019 www-sivut.)

Tärkeänä huomiona strategiasta puhuttaessa on ymmärtää, että kuntastrategiaa ei tehdä vain siksi, että laissa on niin määrätty. Strategian tekemisen tavoitteeksi pitäisikin ottaa perimmäiset syyt, eli muutoksien aikaansaaminen. Strategia tulisi luoda kunnalle itselleen, käyttökelpoiseksi ohjenuoraksi. Mikäli se tehdään vain jollekin muulle näyttäväksi, ollaan väärällä tiellä. Strategian suunnitteluvaiheessa tulisi huomioida sen toteuttamiskelpoisuus. Hyvien suunnitelmien läpivienti kaatuu, kun ei tiedetä, miten suunnitelmaa lähdetään viemään eteenpäin. (Maury, Loukomies & Bärlund 2017, 38.)

<p>VAHVUUDET</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Monipuolinen elinkeinorakenne ▪ Viihtyisä ja turvallinen asuin ympäristö ▪ Maaseutu ja luonto vesistöineen ▪ Yhteisöllisyys – tapahtumat, kylät, vapaaehtoistyö ▪ Vahva 2. asteen koulutus ▪ Sijainti – kasvava Pirkanmaa, VT11, VT12 ja rautatie, lentokenttä lähellä 	<p>HEIKKOUEDET</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Välttävät joukkoliikenne yhteydet ▪ Kallis infrastruktuuri, rajalliset resurssit ▪ Vain vähän kasvuyrityksiä ▪ Työpaikkaomavaraisuuden hidas kehittyminen ▪ Opiskelemaan lähtevät nuoret eivät palaa
<p>MAHDOLLISUUDET</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Tampereen seudun kasvu ▪ Nuorisoon panostaminen – potentiaalisia paluumuuttajia ▪ Matkailun kehittäminen ▪ Uudet asukkaat kohdennetulla ja aktiivisella markkinoinnilla ▪ Yhdistysten, yritysten ja kaupungin välinen yhteistyö sekä asukkaiden osallistaminen 	<p>UHAT</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Väestötappion jatkuminen ▪ Lähipalvelujen ja kaupallisten palvelujen väheneminen ▪ Liikenneyhteyksien heikkeneminen ▪ Työpaikkojen väheneminen

Kuvio 3. Sastamalan kaupungin mahdollisuudet ja uhat tulevaisuudessa. (Sastamalan kaupunki 2019 www-sivut.)

Sastamalan kaupungin strategiassa visiona vuoteen 2030 mennessä on saada yhdistettyä maaseutu- ja kaupunkiasumisen edut. Palvelutarjontaa kehitettäisiin niin, että keskusta tarjoaisi monipuolisesti sekä julkisia että yksityisiä palveluita. Vastaavasti maaseudulla toimisivat lähipalvelut yhdessä toimivan joukkoliikenteen avulla. Visio tähtää vahvistamaan veto- ja pitovoimaansa ja näin ollen lisäämään muuttoa Sastamalaan. Kaupungin verkostoitumisen vaikutuksena syntyy uusia työpaikkoja ja elinvoimaa. (Sastamalan kaupungin strategia 2019.) Sastamala on kuvannut sen vahvuuksia ja heikkouksia sekä mahdollisuuksia ja uhkia neliosaisessa kuvassa. Näissä jokaisessa osiossa on tarkasteltu niitä kohteita, jotka ovat Sastamalalle eduksi tai haitaksi. (Kuvio 3.)

3.2 Elinvoimaisuus ja vetovoimaisuus kunnassa

Puhuttaessa kunnan tai kaupungin elinvoimaisuudesta ajatellaan sen useimmiten tarkoittavan sitä, kuinka tasapainossa kunnan talous on tai kuinka tehokkaasti se tuottaa lakisääteisiä palveluitaan. Elinvoimaisuutta voidaan määrittellä useilla eri tavoilla, mikäli asiaa tarkastellaan muusta, kuin taloudellisesta tai hallinnollisesta näkökulmasta. Elinvoimaisuutta voi määrittää esimerkiksi se, miten kunta osaa hyödyntää paikallista sosiaalista pääomaa tai esimerkiksi, miten se tukee paikallisten yhteisöjen osallisuutta ja identiteettiä. Elinvoimaisuutta on kunnan kyky luoda uutta ja rakentaa tulevaisuutta käyttäen omia strategisia valintojaan ja näin erottua edukseen. (Paananen, Haveri & Airaksinen 2014, 14.) Kunnan tai kaupungin olemassa olevaa elinvoimaisuutta tai sen edistämistä ei voida erottaa erilliseksi osaksi kunnan toimintaa. (Paananen, Haveri & Airaksinen 2014, 3). Elinvoima kunnassa voisikin tarkoittaa yksinkertaisesti sitä, että siellä on mukava elää, koska paikkakunnalla on esimerkiksi työllisyyttä, yrittäjiä ja sitä kautta erilaisia palveluita. Kokonaisuutena elinvoimaisuuteen vaikuttavat yleinen ilmapiiri, palveluiden laatu ja saatavuus, taloustilanne ja ennen kaikkea ihmiset, jotka siellä asuvat. (Maury, Loukomies & Bärlund 2017, 195.) Alueellinen elinvoima koostuu useista osista, kuten paikkakunnan sijainnista ja etäisyydestä isompiin keskuksiin. Elinvoiman osat koostuvat myös alueen inhimillisestä ja sosiaalisesta pääomasta,

joiden tehtävänä on kannustaa erilaisuuteen sekä houkutella uusia työntekijöitä ja yrittäjiä. (Jauhiainen & Huovari 2013, 14.)

Elinvoima käsitettä voidaan määritellä hyvin erilaisin tavoin. Määrittely riippuu paljon muun muassa siitä, minkäkokoisesta kunnasta tai kaupungista on kyse. Elinvoima sisältää käsitteenä useita erilaisia lähikäsitteitä, joita ovat esimerkiksi elinkelpoisuus, toiminta- ja kilpailukyky, kasvu, dynaamisuus ja vetovoima. Kuntalaissa on maininta kunnan velvollisuudesta edistää kuntalaisten hyvinvoinnin lisäksi myös alueensa elinvoimaa. (Valtiovarainministeriö 2020,293; Kuntalaki 410/2015, 1 luku 1 §.)

Kunnan elinvoimaisuus voidaan ymmärtää myös erilaisten resurssien kokonaisuutena, joita kunnalla on käytettävissään. Kunnan elinvoimaisuuden resursseja voi olla useita erilaisia, mutta kunnalle tärkeimpiä ovat sen väestö ja siihen liittyvät ominaisuudet, kunnassa toimivat yritykset ja työpaikat, sekä kunnan taloudellinen tila. Elinvoiman resursseja voidaan tarkastella erilaisilla mittareilla ja laskelmilla. Asioiden tarkastelu resurssien näkökulmasta kertoo paljon kunnan elinvoiman tilasta ja näin ollen mahdollistaa myös elinvoiman kehittämisen. (Valtiovarainministeriö 2020, 293.)

Sastamalan kaupungilla on elinvoimaohjelma vuosille 2018-2021. Elinvoimaohjelma on kaupungin strategiasta luotu ja sisältää toimenpiteitä sille, miten strategiaa toteutetaan elinvoimaohjelman neljänä vuotena. Ohjelman tarkoituksena on parantaa ja vahvistaa kaupungin veto- ja pitovoimaa. Elinvoimaohjelmassa on valittuna viisi strategista valintaa, joissa kaupunki haluaa onnistua näiden vuosien aikana. Näitä ovat veto- ja pitovoiman vahvistaminen, sykkeen tuominen asumiseen ja elämiseen, uudistaa kasvuympäristöä tulevaisuuden tekijöille, luoda elinvoimaa työllä ja yrittäjyydellä sekä ylläpitää tasapainoinen talous. Elinvoimaohjelma itsessään koostuu vielä seitsemästä eri painopistealueesta: saavutettava Sastamala, omanlainen kaupunkimarkkinointi ja kaupunkisuunnittelu, yrittäjyyden tukeminen, maaseudun elävöittäminen, työn ja osallisuuden lisääminen sekä Visit Sastamala. (Sastamalan kaupungin elinvoimaohjelma 2017, 2-3.)

Elinvoiman lisäksi paikkakuntaan vaikuttaa myös sen vetovoima. Tällä tarkoitetaan sitä, miten paikkakunnan elinvoimaisuus näkyy ulospäin. Onko paikkakunta puoleensavetävä, halutaanko sinne muuttaa tai perustaa yritystä? Matkailu voi olla monessa

kunnassa vetovoimaisin tekijä ja asia, josta se tunnetaan. Tämän avulla saadaan vaikutettua myös ihmisten mielipiteisiin ja kokemuksiin kyseisestä paikkakunnasta. Erilaisilla tapahtumilla voidaan myös lisätä paikkakunnan vetovoimaa. Tapahtumat jäävät ihmisten mieliin ja vaikuttavat heidän mielipiteisiinsä kyseisestä paikasta. Tällaisia esimerkkejä ovat muun muassa Pori Jazz, joka houkuttelee ihmisiä ympäri maailmaa, Karvia-Päivät ja Rauman Pitsiviikko, jotka ovat Satakuntalaisten ja myös ulkopaikkakuntalaisten suosiossa. (Maury, Loukomies & Bärlund 2017, 195-211.)

3.3 Brändityön merkitys kunnalle

Brändillä tarkoitetaan yleisesti tuotemerkkiä, jonka avulla pyritään luomaan tuotteelle tai palvelulle tunnettuutta ja erottumaan muista. Brändit rakentuvat erilaisista lupauksista ja miellelyhtymistä. Brändäys mielletään helposti vain yritysten toimintatavaksi parantaa näkyvyyttään, mutta myös kunnat ja kaupungit voivat brändätä itseään. Kunnilla ja kaupungeilla on samanlaiset syyt ja tavoitteet brändäykselleen, kuin yrityksilläkin: tällä tavoin kaupungit pyrkivät erottautumaan muista edukseen, rakentamaan sekä lunastamaan lupauksia ja ylittämään odotuksia. (Tienari & Harviainen 2020, 88.)

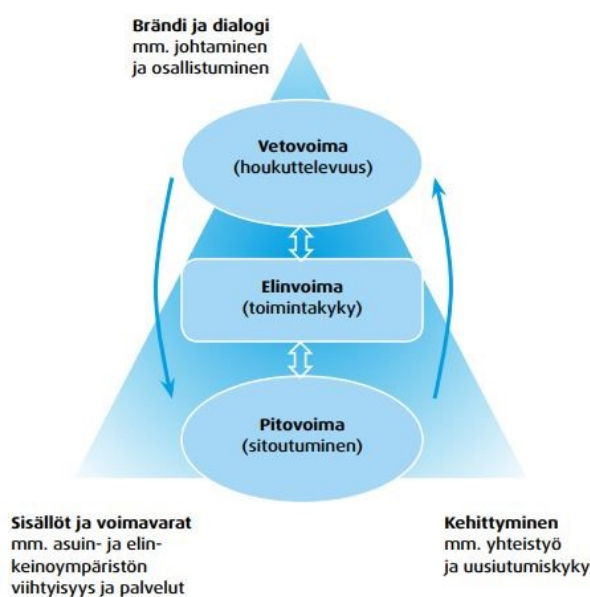
Kaikilla kunnilla ja kaupungeilla on olemassa tietynlainen maine, josta se tunnetaan. Maine voi olla niin positiivinen, negatiivinen kuin neutraali. Erilaiset paikkakunnat saavat ihmisissä aikaan mielikuvia, jotka perustuvat omaan kokemukseen tai kuultuun asiaan. Kaikki kunnan tai kaupungin tekemät asiat vaikuttavat kyseisen paikkakunnan maineeseen. Mielikuvia voi tosin syntyä myös ilman, että paikkakunta niitä itse luo. Positiivisen kuvan ja hyvän maineen luomiseen menee paljon aikaa, mutta sen menettäminen voi tapahtua hyvinkin nopeasti. Kunta voi omalla aktiivisella otteella vahvistaa mainettaan positiivisesti ja näin tietoisella brändityöllä kohottaa mainettaan. (Alenius 2016, 32.)

Puhuttaessa kaupunkibrändistä voidaan todeta, että se ei ole pelkkä brändi nimike, vaan kaikki siinä tapahtuva tekeminen on aidoista sisällöistä lähtevää. Tämä tarkoittaa sitä, että jokainen paikkakunnalla asuva tai siellä vain vieraileva antaa oman osuutensa paikkakunnan brändistä. Onnistuneella brändityöllä saadaan tuettua positiivisia

mielikuvia ja muistoja kyseisestä paikasta ja tällöin se jää myös mieleen. Brändityön tulee perustua kunnan omaan strategiaan, jotta se olisi juuri kyseisen kunnan tai kaupungin näköinen arvoiltaan. Brändi ei pelkästään ole vain positiivisia mielikuvia paikkakunnasta, vaan hyvin rakennettu brändi vahvistaa elinvoimaisuutta ja yhteisöllisyyttä. Näillä tekijöillä pystytään tukemaan paikkakunnan vetovoimaisuutta ja paikkakuntauskollisuutta. (Alenius 2016, 32-33.)

Asiakkaalla on merkittävä rooli, kun puhutaan yrityksen tai kunnan arvonluonnista. Tällöin asiakas ei ole pelkästään vastaanottava osapuoli, vaan aktiivinen toimija. Asiakkaan kokema arvo koostuu subjektiivisesta ja tunnepohjaisesta kokemuksesta. Tällöin asiakas arvioi kokemuksiaan, tuntemuksiaan ja saamaansa hyötyä suhteessa käyttämiinsä rahallisiin ja aineettomiin uhrauksiin verrattuna kilpaileviin vaihtoehtoihin. Arvot koostuvat asiakkaan henkilökohtaisista kokemuksista. (Tarjanne & Englund 2018, 49.)

Brändityön tukena voidaan käyttää brändikäsikirjaa, jonka tarkoituksena on kertoa, millainen on kyseisen paikkakunnan olemus ja minkälaisin viestein siitä kerrotaan sekä toiminta, jolla brändiä vahvistetaan. Käsikirjassa voidaan myös ohjeistaa kuntaa keskittämään ja koordinoimaan visuaalista viestintäänsä. (Alenius 2016, 36.)

Kuvio 4. Brändin vaikutus veto-, elin- ja pitovoimaan. (Alenius 2016, 36)

Kuviossa 4 on kuvattu, miten brändäyksellä vaikutetaan vetovoimaan, elinvoimaan ja pitovoimaan, jotka kuuluvat yhteen ja jokaisella ”voimalla” on vaikutusta toiseen. Esimerkkinä paikkakunnan vetovoima, joka houkuttelee uusia asukkaita, tämän onnistuessa siitä seuraa paikkakunnan elinvoiman eli toimintakyvyn paraneminen, joka puolestaan saa ihmiset viihtymään ja jäämään, jolloin puhutaan pitovoimasta eli sitoutumisesta. Tämä ketju on jatkumo, joka alkaa aina alusta tullessaan loppuun. (Kuvio 4.)

3.4 Palveluiden kehittäminen

Kuntien palveluiden kehittäminen ei ole yksinkertaisen helppoa ja tapahdu hetkessä. Viimevuosien aikana on havaittu, että ihmisten yksilöllinen elämä ja siihen liittyvät erilaiset tarpeet ovat tulleet yhä tärkeämmäksi, kuin ennen. Tarpeiden lisääntyminen näkyy esimerkiksi erilaisten palveluiden yksilöllisten vaatimusten lisääntymisenä. Kulutuksen tason sekä samalla talouskasvun varmistaminen edellyttää ihmisten kulutuskäyttäytymisen ja tarpeiden tuntemusta. Tämän vuoksi on tärkeää tietää palveluiden käyttäjien kokemuksia ja pyrkiä vaikuttamaan niihin. (Nieminen, Tarkiainen, Vuorio, Antikainen, Hiltunen, Honkanen & Viinamäki 2014, 15-16.) Kunnan asukkaiden asema on muuttunut kunnan asukkaasta asiakkaaksi. Kunnan asukkaat haluavat ja tiedostavat paremmin tarpeita erilaisille palveluille. Tässä kohtaa kunnan rooli ja toiminta tilanteessa on todella tärkeää. (Tienari & Harviainen 2020, 87.)

Palveluiden kehittäminen kunnissa tulisi lähteä käyttäjälähtöisestä ajattelusta. Tällä tarkoitetaan asukkaiden tarpeista lähtevää ja siihen vastaavaa palveluiden kehittämistä. Palveluita kehitettäessä painopiste tuottajakeskeisyydestä tulisi siirtyä käyttäjälähtöisyyteen. Tällä toiminta-ajatuksella pystytään innovoimaan uusia ja parempia palveluita. (Sallinen, Majoinen & Seppälä 2017, 94.) Miten kuntien palveluita sitten kehitetään käytännössä? Kunnalle uuden idean keksimistä tärkeämpää on pohtia, minkälaisia innovaatioita kunnassa on, miten niitä voisi levittää sekä sovittaa omaan organisaatioon ja strategiaan sopivaksi. Innovaatiot kunnassa voivat olla yksinkertaisesti jokin uusi asia tai idea, joka sopii kyseiseen kuntaan ja jolla saadaan tuotettua lisäarvoa. Innovaatio voi olla siis jokin uusi tuote, palvelu tai jokin muu uudistus, jolla on arvoa kilpailutilanteessa ja yleisesti kunnan imagossa. (Sotarauta, Saarivirta & Kolehmainen 2011, 13.)

Voitaisiinko kunnan palveluiden kehittämiseen käyttää palvelumuotoilua ja mitä sillä tarkoitetaan? Palvelumuotoilu on työkalu, joka auttaa erilaisia organisaatioita havaitsemaan palveluidensa strategiset mahdollisuudet omassa liiketoiminnassaan. Tunnistamalla organisaation sisäisiä strategisia mahdollisuuksia, voidaan innovoida uusia ja kehittää olemassa olevia palveluita. Palvelumuotoilussa tarkoituksena on yhdistää asiakkaiden tarpeet ja odotukset sekä organisaation näkökulmasta liiketoiminnalliset tavoitteet. (Tuulaniemi 2011, 14.) Palvelumuotoilussa palvelua suunnitellaan yhdessä palvelua käyttävien kanssapalvelumuotoilun menetelmiä käyttäen. Muotoilun menetelmiä ovat esimerkiksi erilaiset visuaaliset menetelmät. Menetelmien avulla pystytään löytämään ja tulkitsemaan asiakkaan tiedostamattomia tarpeita, joita voidaan käyttää palvelun suunnittelun ja kehittämisen lähtökohtana. (Sallinen, Majoinen & Seppälä 2017, 94.) ”Palvelumuotoilussa laajentuu käsite, toiminnan tuotokeskeisyydestä kokonaisvaltaisten systeemien sekä ajassa tapahtuvien kokemusten ja prosessien kehittämiseen.” (Koivisto, Säynäjäkangas & Forsberg 2019, 34). Palvelumuotoilu on muotoilun osaamisalaa ja siinä on erikoistuttu palveluiden ja asiakaskokemusten kehittämiseen. Näiden lisäksi huomiota kiinnitetään myös työntekijän ja liiketoiminnan ihmislähtöiseen kehittämiseen. Palvelumuotoilussa palvelun käyttäjä on roolistaan riippumatta aina kehittämisen keskipiste. (Koivisto ym.2019, 34.)

Palvelumuotoilussa palvelua käyttävät ihmiset ovat keskeisenä osana palvelua. Palvelumuotoiluun sisältyy asiakkaan kokema palvelukokemus. Palvelumuotoilussa keskitytään asiakaskokemuksen kriittisiin pisteisiin kohdentamalla huomiota palveluprosessiin, palvelutiloihin ja vuorovaikutukseen sekä poistamalla häiritsevät asiat pois prosessista. Koko toiminnan tavoitteena on saada luotua positiivinen asiakaskokemus asiakkaalle. (Tuulaniemi 2011, 14.)

Palveluissa ihmiset odottavat, että heille tarjotaan erilaisia palveluratkaisuja, jotka enakoivat heidän tarpeitaan. Tämän lisäksi keskeistä on, että palvelut ovat helppokäyttöisiä ja niitä pystytään käyttämään esimerkiksi rajoitteista riippumatta. Palveluissa asiakkaan odotukset ovat palvelun nopeudessa ja helppoudessa. Mikäli palveluita tuottaa eri tahot yrityksen sisällä, tulisi siirtyminen olla helppoa ja luontevaa asiakkaalle. Palvelukokemuksessa korostuu yksilöllisyys ja henkilökohtaisesti räätälöidyt palvelut. Asiakkaan kokemalla positiivisella asiakaskokemuksella on positiivinen vaikutus

yrittäjien menestymiseen ja sitä kautta paikkakunnan palvelutarjontaan. (Koivisto ym. 2019, 23-25.)

Kunnan rooli palveluiden järjestämisessä on muuttunut yhä enemmän palveluiden tuottajasta niiden järjestäjäksi. Palvelutarpeita selvittäessä on otettava huomioon ero kunnan roolista niiden kehittämisessä. Kunnalla on kuntalain 8§:n mukaan velvollisuus järjestää palvelut niin, että ne vastaavat niille asetettuja vaatimuksia. Vastaavasti palveluiden tuottamisen suhteen kunnalla on päätäntävaltaa siihen, miten palvelut toteutetaan käytännössä. (Sallinen ym. 2017, 90.)

4 KUNTIEN PALVELUITA OHJAAVA LAINSÄÄDÄNTÖ

Kunnilla on kuntalaisia määrätty velvollisuus järjestää tiettyjä lakisääteisiä palveluita. (Kuntalaki 2 luku 7-9 §.) Kuntien tehtävät voidaan luokitella kahdella tavalla: vapaaehtoiset ja pakolliset sekä ei-lakisääteiset ja lakisääteiset palvelut. Vapaaehtoisiksi palveluiksi katsotaan tehtävät, joita kunta voi halutessaan hoitaa ja useimmiten nämä tehtävät ovat ei-lakisääteisiä. Lakisääteiset tehtävät jakautuvat niin, että tehtävä voi olla lakisääteinen, mutta ei kunnalle pakollinen. Tehtävä voi olla määrärahoihin sidottua ja lakisääteistä, mutta kunnalla on oikeus päättää, kuinka laajasti se tehtävää toteuttaa. Vastaavasti tehtävä voi olla määrärahasta riippumaton ja lakisääteinen, jolloin kunnan tulee järjestää tehtävä subjektiivisena oikeutena. Lakisääteiset tehtävät voivat olla myös tarvesidonnaisia, mikäli tarvetta osoittavat perusteet täyttyvät lain mukaan. Tällöin kunnan tulee järjestää nämä tehtävät. Kunnan järjestämissä palveluissa ei useinkaan voida nähdä selkeää eroa itsehallinnollisten ja lakisääteisten tehtävien välillä. Kunnan tarjoamat palvelut on useimmiten luotu yhdistämällä laissa säädetyt ja itsehallinnolliset tehtävät ottaen huomioon kunnan sijainti, asukkaiden ja sen elinkeinon elämän tarpeet. (Valtiovarainministeriön www-sivut 2015, 16, 25.)

Kuntien järjestämät palvelut voidaan jaotella sektoreittain sivistystoimen, terveyden- ja sosiaalihuollon palveluihin sekä kunnan hoitamien vesi-, jäte-, ympäristö- ja energiahuollon palveluihin. Kunnan alueellisen kehityksen kannalta tärkeitä tehtäviä ovat

myös alueen käytön suunnittelu, rakennuttaminen ja erilaiset lupamenettelyt. Näiden edellä mainittujen sektoreittain jaettujen tehtävien lisäksi kunnalla on myös eri toimialoja läpileikkaavia tehtäviä. Näiden tehtävien tarkoituksena on lisätä yhdenvertaisuutta ja turvallisuutta sekä edistää elinvoimaa ja maahanmuuttoa. (Sallinen ym. 2017, 51.)

4.1 Yleisen toimialan tehtävät ja palvelut

Kunnan tehtävät voidaan jakaa lakisääteisiin ja ei-lakisääteisiin tehtäviin. Kuntien itselleen ottamia vapaaehtoisia tehtäviä sekä ei-lakisääteisiä tehtäviä kutsutaan kunnan yleisen toimialan tehtäviksi. Yleisen toimialan tehtävät muodostuvat niistä tehtävistä, joita kunta on itsehallintonsa nojalla päättänyt ottaa hoidettavakseen. (Valtiovarainministeriön www-sivut 2015, 15.) Perustuslaissa on säädetty, että kuntien hallinnon tulee perustua kunnan asukkaiden itsehallintoon. (Suomen perustuslaki 731/1999, 11 luku 121 §.) Yleisen toimialan tehtävien hoitamisessa kunnan tulee tehtäviä hoitaessaan kuitenkin noudattaa hallinnon yleislakeja riippumatta tehtävään erikseen määräytyistä laeista. (Lavapuro, Mutanen, Salminen & Turpeinen 2019, 65.) Kunnan itsehallinnollisilla tehtävillä on tärkeä merkitys kunnan elinkeinotoimintaan ja sitä kautta alueen elinvoimaan. Näillä tekijöillä on vaikutusta koettuun asumisen ja asukkaiden viihtyvyyteen kunnassa. Itsehallinnollisten tehtävien tarkoituksena on täydentää kunnan lakisääteisiä tehtäviä pohjautuen kyseisen kunnan asukkaiden erilaisiin palvelutarpeisiin ja kunnan olosuhteisiin. (Sallinen ym. 2017, 53.) Tarkkaa määritelmää itsehallinnollisille tehtäville ei ole, mutta itsehallinnolliset tehtävät voivat liittyä esimerkiksi elinkeinon elämän ja työllisyyden edistämiseen, kunnan omaan asuntotuotantoon, erilaisten yhdistysten tukemiseen ja poliittisen toiminnan tukemiseen. Muita itsehallinnollisia palveluita voivat olla edellä mainittujen lisäksi myös kunnan virkistysalueet, torit ja vapaa-ajan kohteiden ylläpito. (Valtiovarainministeriön www-sivut 2015, 25.)

4.2 Erityisen toimialan tehtävät

Kunnan erityisen toimialan tehtävät koostuvat kunnalle määrättyistä lakisääteisistä tehtävistä. Lakisääteiset tehtävät perustuvat useimmiten erityislainsäädäntöön ja siksi kunnan on näitä tehtäviä järjestäessään noudatettava niistä annettuja säännöksiä. (Valtiovarainministeriön www-sivut 2015, 15.) Perustuslaissa säädetty itsehallinto näkyy kunnan oikeudesta päättää itse, miten se järjestää lakisääteisiä palveluitaan, sillä tehtävistä suurin osa perustuu erityislainsäädäntöön. Kunta ei voi kuitenkaan ottaa hoidettavakseen sellaisia tehtäviä, jotka on määrätty laissa valtion hoidettavaksi. (Lavapuro ym. 2019, 63-64.) Lakisääteiset tehtävät voidaan jaotella neljään eri kategoriaan tehtävien velvoittavuuden, harkintavallan laajuuden ja julkisen vallan käytön perusteella. Ensimmäisenä on lakisääteiset, mutta kunnille vapaaehtoiset tehtävät, toisena subjektiivisiin oikeuksiin liittyvät tehtävät, kolmantena pakolliset tehtävät ja neljäntenä viranomaistehtävät. (Sallinen ym. 2017, 51.)

4.2.1 Lakisääteiset vapaaehtoiset tehtävät

Lakisääteisillä vapaaehtoisilla tehtävillä tarkoitetaan tehtäviä, joiden järjestäminen on kunnalle vapaaehtoista, mutta palvelut tulee kuitenkin olla kunnan asukkaiden saatavilla. Järjestäessään näitä palveluita itse, tulee sen noudattaa kyseistä palvelua koskevaa erityislainsäädäntöä. Kunta on tällöin myös oikeutettu palvelun lakisääteiseen valtionrahoitukseen. (Sallinen ym. 2017, 52.) Kunnalla voi itsehallinnollisten tehtävien lisäksi olla useita vapaaehtoisia, mutta kuitenkin laissa säädettyjä tehtäviä, joihin liittyy itsehallinnollisia piirteitä. Laissa säädettyillä vapaaehtoisilla tehtävillä on suuri merkitys kuntatalouden näkökulmasta. Esimerkkinä kunnan vapaaehtoisesta, mutta lakisääteisestä tehtävästä on lukio ja ammatillinen koulutus. Kunnalla itsellään ei ole velvollisuutta järjestää näitä koulutuksia, mutta niillä on lakisääteinen velvollisuus rahoittaa niitä asukasperusteisesti. Kunta voi vapaaehtoisesti maksaa myös lasten kotihoidon tai yksityisen hoidon tuen lisänä kuntalisää päätöksensä mukaisen summan mukaisesti. Tukea kunta voi myöntää päätöksellään määrääjäksi tai toistaiseksi. Vapaaehtoisiksi sosiaali- ja terveydenhuoltoon kuuluviksi, mutta lakisääteisiksi tehtäviksi kunnille katsotaan myös kehitysvammaisten erityishuollon järjestäminen. Näiden palveluiden järjestämisestä ja rahoituksesta kunta vastaa itse järjestämällä palvelut

tai toteuttamalla ne erityishuoltopiiriin palveluina. Kunnan lakisääteisiin vapaaehtoi-
siin tehtäviin kuuluvat myös terveyden edistämiseen tarkoitettut palvelut, kuten jouk-
koseulonnat, rokotukset ja erilaiset tartuntatautien terveystarkastukset sekä sosiaalinen
luototus. Näiden toimintaa säätelee erityislait, kuten terveydenhuoltolaki, tartuntatau-
tilaki ja sosiaalinen luototuslaki. (Valtiovarainministeriön www-sivut 2015, 54-60.)

Opetus- ja kulttuuriministeriön alaisiin vapaaehtoiisiin lakisääteisiin palveluihin kuu-
luvat muun muassa maahanmuuttajille tarkoitettu perusopetukseen valmistava opetus
esi- ja peruskouluikäisille, koululaisille tarkoitettu aamu- ja iltapäivätoiminta sekä
joustava perus- ja lisäopetus. Kuntalaisille tarkoitettut vapaan sivistystyön palvelut, ku-
ten erilaiset kansalaisopistot ja kesäyliopistot kuuluvat myös vapaaehtoiisiin lakisää-
teisiin palveluihin. (Valtiovarainministeriön www-sivut 2015, 61-79.)

4.2.2 Subjektiiivisiin oikeuksiin kuuluvat ja pakolliset tehtävät

Kunnan tehtäviin sisältyy myös pakollisia, määrärahoihin sidottuja tehtäviä. Näiden
tehtävien hoitamiseen kunnalla on kuitenkin paljon itsenäistä päätäntävaltaa ja va-
pautta valita, millä tavoin se aikoo tehtäviä toteuttaa. (Valtiovarainministeriön www-
sivut 2015, 93.) Subjektiiivisina oikeuksina pidetään kuntalaisen oikeuksia palveluihin,
jotka kunnan on pakollista järjestää. Subjektiiiviseen oikeuksiin kuuluvia palveluita ei
voi kunta jättää järjestämättä vedoten esimerkiksi talousarvioon. Näihin palveluihin
kuuluu välttämätön ja kiireellisesti järjestettävä toimeentulo, terveys- ja sosiaalipalve-
lut, maksuton esi- ja perusopetus, varhaiskasvatus, osa vammais- ja lastensuojelupal-
veluista, kotihoidon tuki ja kuntouttava työtoiminta. Näitä palveluita ohjaa ja säätelee
muun muassa kotikuntalaki 1340/2016, sosiaalihuoltolaki 1301/2014 ja varhaiskasva-
tuslaki 540/2018. (Sallinen ym. 2017, 51-52.) Määrärahasidonnaisia lakisääteisiä teh-
tävää voivat olla kunnan liikuntatoimen, yleisen kulttuuritoiminnan, nuorisotoimen ja
kirjaston tehtävät. (Valtiovarainministeriön www-sivut 2015, 93.) Pakollisiin tehtäviin
liittyy erityislainsäädännön velvoite ja tällöin kunnan tulee hoitaa siihen kuuluvat teh-
tävät lainsäädännön velvoitteiden perusteella. Pakollisissa tehtävissä on kunnilla lain-
säädännöstä huolimatta harkintavaltaa siihen, miten se toteuttaa kyseiset tehtävät.
Tämä tarkoittaa sitä, että kunta voi järjestää omien määrärahojensa puitteissa tehtävät

parhaaksi katsomallaan tavalla ja haluamassaan laajuudessa. Pakollisiin tehtäviin kuuluu esimerkiksi vanhustenhuolto, nuorisotyö, kulttuuritoiminta, kirjastopalvelut sekä vesi- ja jätehuolto. (Sallinen ym. 2017, 52.)

4.2.3 Viranomaistehtävät

Kunnan viranomaistehtävillä tarkoitetaan julkisia hallintotehtäviä, joissa voidaan käyttää julkista valtaa. Tällöin kunnan viranomaisella on lakiin perustuen toimivaltaa antaa esimerkiksi kansalaisia velvoittavia määräyksiä, päättää toisen henkilön edusta, oikeudesta tai velvollisuudesta tai vastaavasti puuttua siihen. Viranomaisella on julkista valtaa käyttäessään oikeus käyttää pakkokeinoja päätöksissään. (Sallinen ym. 2015, 53.) Kuntalaissa on määritelty sopimuksesta viranomaisen tehtävän hoitamisesta. ”Lain pykälässä määritellään, että kunnalle, kuntayhtymälle tai niille kuuluvalle viranomaiselle säädetty lakisääteinen toimivaltainen tehtävä voidaan siirtää viranhaltijalle, voidaan sopimuksella siirtää virkavastuu toisen kunnan tai kuntayhtymän hoitettavaksi. ” (Kuntalaki 8 luku 54§.) Viranomaistehtävät ovat useimmiten erilaisia lupa- ja valvontatehtäviä, kuten esimerkiksi rakennusvalvonta, ympäristönsuojelu ja terveydensuojelu. (Sallinen ym. 2017, 53.)

5 ASUKKAIDEN NÄKEMYKSIÄ KIIKOISTEN PALVELUISTA

5.1 Kyselyiden tulosten analysointi

Tässä opinnäytetyössä käytettiin kvantitatiivista tutkimusmenetelmää. Määrällinen tutkimus toteutettiin avoimena verkkokyselynä e-lomakkeella Kiiikoisissa asuville ihmisille, paluumuuttoa harkitseville sekä yrityksille, joiden kysely on liitteenä työn lopussa. Yrityksille suunnatun kyselyn tulokset tulevat toimeksiantajalle ja siksi tämän kyselyn tuloksia en käsittele opinnäytetyössäni. Kiiikoisten asukkaille suunnattu kysely toteutettiin 11.12.2020-21.12.2020 välisenä aikana. Vastauksia tuli yhteensä 96

kappaletta. Paluumuuttajille suunnattu kysely toteutettiin 6.1.2021-15.1.2021 välisenä aikana ja siihen saatiin vastauksia yhteensä 30 kappaletta. Linkkiä kyselyyn jaettiin Facebookin Kiikoinen ryhmässä opinnäytetyön toimeksiantajan toimesta. Jakaminen suoritettiin tässä ryhmässä, jotta se saisi eniten näkyvyyttä ja tavoittaisi mahdollisimman monta vastaajaa. Yrittäjille suunnattua kyselyä jaettiin toimeksiantajan toimesta sähköpostitse eri yrityksille. Aikataulu kyselyiden laatimiseen oli melko tiukka, sillä vastauksia haluttiin toimeksiantajan puolesta saada nopeasti.

Käsittelen ensimmäiseksi Kiikoisten asukkaille tehdyn kyselyn tuloksia. Kyselyn alussa oli pakollisia peruskysymyksiä, kuten vastaajan sukupuoli ja ikä, jotka toimivat tässä tulosten analysoinnissa taustamuuttujina. Kyselyn tulosten kumulatiiviset arvot vaihtelevat, sillä osa vastaajista ei ole vastannut kaikkiin kysymyksiin. Kyselyn lopussa oli kysymyksiä, joihin vastaajat saivat vastata vapaamuotoisesti ja näitä vastauksia käsitellään laadullisena. Nämä vastaukset olen listannut alkaen useimmin mainitusta vähiten mainittuun.

5.2 Kiikoisten asukkaille toteutetun kyselyn analysointi

Kiikoisten asukkaille suunnatussa kyselyssä kysyttiin ensin perustietoja.

Vastauksissa käy selkeästi ilmi vastaajien sukupuolijakauma. Vastaajista naisia on tulosten mukaan 57% ja miehiä 42%. Vastaajista sukupuoleksi muu on laittanut yksi vastaaja. (LIITE 1.)

Taulukossa käy ilmi kyselyyn vastanneiden ikäjakaumaa. Suurin vastaajaryhmä oli 60 vuotta tai sitä vanhemmat. Toiseksi suurimpana vastaajaryhmänä oli 35-44 vuotiaat. Kolmanneksi suurin ryhmä oli 45-59 vuotiaat. Alaikäisiä vastaajia oli vain yksi. Vastausten ikäjakaumasta voidaan päätellä kyselyyn vastanneiden Kiikoisten asukkaiden ikää, joka sijoittuu suurimmaksi osaksi keski-ikäisiin. (Taulukko 1.)

Taulukko 1. Vastaajien ikäjakauma

Ikä	LKM	%	Kumulatiivinen frekvenssi
alle 18	1	1	1
18-24	6	6	7
25-34	17	18	24
35-44	25	26	49
45-59	21	22	70
60 vuotta tai vanhempi	26	27	96

Taulukossa näkyy selkeästi perheiden kokojakauma. Eniten kyselyyn vastanneista asuu kahden henkilön taloudessa ja seuraavaksi suurin perhekoko on neljä henkilöä tai enemmän. Tästä voidaan päätellä, että Kiikoisissa asuu kyselyn vastausten mukaan paljon pariskuntia tai perheitä, joissa lapsia on kaksi tai enemmän. Kolmen henkilön talouksia oli vastauksista reilu 13% ja yksinasuvia reilu 10%. (Taulukko 2.)

Taulukko 2. Vastaajien perhekoko

Perheen koko	LKM	%	Kumulatiivinen frekvenssi
1 henkilö	10	10	10
2 henkilöä	38	40	48
3 henkilöä	13	14	61
4 henkilöä tai enemmän	35	36	96

Kysymykset neljä ja viisi olivat suunnattu lapsiperheille. Kysymyksessä neljä kysyttiin, onko perheessä koulu- tai päiväkotikäisiä lapsia. Vastaajan vastatessa ”kyllä” kysyttiin kysymyksessä viisi vastaajan mielipidettä Kiikoisten tarjoamista lapsiperheiden palveluista. Vastaajista 44 prosentilla oli perheessä päiväkotij- ja kouluikäisiä lapsia. Vastaavasti 56 % vastasi ei. (Taulukko 3.) Suurin vastausprosentti tyytyväisyydestä lapsiperheiden palveluun tuli vastausvaihtoehtoon melko hyvä ja vastaavasti toiseksi suurin vaihtoehtoon melko huonona. Vastaajista 16 % ei osannut sanoa mielipidettään palveluiden laadusta. Erittäin huonona palveluiden laatua piti 10 % vastaajista. Erittäin hyvänä palveluita piti vain 2 % vastaajista. (Taulukko 4.)

Taulukko 3. Jakauma päiväkotij- ja kouluikäisistä lapsista perheissä

Valinta	LKM	%	Kumulatiivinen frekvenssi
Kyllä	42	44	42
Ei	54	56	96

Taulukko 4. Mielipiteet lapsiperheiden palveluista

Valinta	LKM	%	Kumulatiivinen frekvenssi
Erittäin huonona	5	10	5
Melko huonona	16	33	21
En osaa sanoa	8	16	29
Melko hyvänä	19	39	48
Erittäin hyvänä	1	2	49

Kysymyksessä kuusi kysyttiin asukkaiden mielipidettä siitä, tarjoaako Kiikoinen heidän mielestään kaikki tarvittavat palvelut. Vastaajista jokainen oli vastannut tähän kysymykseen ja tulos on selkeä. Vastaajista 91 % koki, että tarjolla olevat palvelut eivät ole riittäviä. Vastaavasti vain 9 % koki palveluiden riittävän.

Kysymyksessä seitsemän kysyttiin vastaajien tyytyväisyyttä palveluihin yleisesti. Tämän kysymyksen kohdalla tein myös ristiintaulukointia palvelutyytyväisyyden jakautumisesta sukupuolen mukaan. Kysymyksestä 7 saaduissa vastauksissa voidaan todeta, että puolet vastaajista ovat olleet melko tyytyväisiä palveluihin. Vastaavasti seuraavaksi suurin ryhmä vastasi olevansa melko tyytymättömiä palveluihin. Erittäin tyytymättömiä ja erittäin tyytyväisiä palveluihin oli vain pieni osa vastaajista. Vastauksissa valintavaihtoehdoksi 7 prosentille valikoitui ”en osaa sanoa” vaihtoehto. Palvelutyytyväisyys kysymyksen lisäksi tein ristiintaulukointia, miten sukupuoli vaikuttaa koettuun palvelutyytyväisyyteen. Tästä ristiintaulukoinnista voidaan todeta, että vastaajista miehet ovat olleet eniten tyytymättömiä palveluihin, kuin naiset. Vastaajien joukossa oli valittuna sukupuoleksi yksi muu, joka koki olevansa palveluihin erittäin tyytymätön. Vastaavasti naisista 7 % koki olevansa erittäin tyytyväisiä palveluihin, miesten osuuden ollessa samassa kohdassa 0 %.

Taulukko 5. Tyytyväisyys palveluihin

Valinta	LKM	%	Kumulatiivinen frekvenssi
Erittäin tyytymätön	5	5	5
Melko tyytymätön	32	33	37
En osaa sanoa	7	8	44
Melko tyytyväinen	48	50	92
Erittäin tyytyväinen	4	4	96

Taulukko 5.1. Tyytyväisyys palveluihin sukupuolten välillä

Valinta	Nainen	Mies	Muu
Erittäin tyytymätön	4 %	5 %	100 %
Melko tyytymätön	29 %	40 %	0 %
En osaa sanoa	5 %	10 %	0 %
Melko tyytyväinen	55 %	45 %	0 %
Erittäin tyytyväinen	7 %	0 %	0 %

Kysymyksessä kahdeksan selvitettiin vastaajien mielipiteitä siitä, mitkä palvelut koettiin puutteelliseksi ja joita tulisi kehittää. Saaduista vastauksista tein taulukon yleisellä tasolla ja niin, että tulokset voidaan nähdä jakautuneena sukupuolen mukaan. Suurimmaksi kehittämisen kohteeksi ilmeni vastauksissa suun- ja terveydenhuollon palvelut, sillä vastaajista 67 % kokivat, että terveystalveluita tulisi Kiikoisissa kehittää. Toiseksi suurimmaksi kehitettäväksi palveluksi nousi muut palvelut, kuten esimerkiksi erilaiset kaupat. Vastaajista 21 % koki niissä kehitettävää. Vaihtoehtoista myös varhaiskasvatuksen palveluiden kehittämisen tarvetta koki 8 % ja vanhuspalveluiden kehittämistä 3 % vastaajista. Sukupuolen välisiä eroja tarkastellessa voidaan todeta, että vastaajista naisten mielestä tärkeimpinä kehitettävänä palveluina on suun- ja terveydenhuollon palvelut, muut palvelut ja varhaiskasvatuksen palvelut. Miesten vastauksista korkeimmaksi nousi myös terveydenhuollon palvelut ja toiseksi suurimpana muut palvelut. Muu vastaaja on vastannut kehitettäväksi palveluksi vanhuspalvelut ainoastaan. (Taulukot 6. ja 6.1.)

Taulukko 6. Kehitettävät palvelut

Valinta	LKM	Kumulatiivinen frekvenssi
Suun- ja terveydenhuollon palvelut	64	67 %
Varhaiskasvatuksen palvelut	8	8 %
Vanhuspalvelut	3	3 %
Muut palvelut (kaupat, yritysten palvelut)	21	22 %

Taulukko 6.1 Kehitettävät palvelut ja sukupuoli

Valinta	Nainen	Mies	Muu
Suun- ja terveydenhuolto	75 %	58 %	0 %
Varhaiskasvatus	9 %	8 %	0 %
Vanhuspalvelut	4 %	0 %	100 %
Muu (kaupat, yritysten palvelut)	13 %	35 %	0 %

Kysymyksessä yhdeksän selvitettiin niitä palveluita, joita Kiikoisissa asuvat haluaisivat siellä olevan ja mitä he olisivat valmiita ostamaan. Vastauksia tähän kysymykseen tuli useita, mutta kokosin tähän useimmin mainitut palvelut. Halutuimmaksi palveluksi nousi julkiset lääkäri- ja terveystyöpalvelut, hammaslääkäri sekä neuvolapalvelut. Vastaajat toivoisivat, että Kiikoisissa olisi ruokakauppojen lisäksi myös muita päivittäistavarakauppoja, kuten rautakauppa, jokin pikaruokapaikka ja baari. Vastauksissa toivottiin näiden lisäksi myös esimerkiksi lapsille parempia harrastusmahdollisuuksia, parempaa julkista liikennettä ja isompaa ruokakauppaa. (Taulukko 7.)

Taulukko 7. Halutuimmat palvelut TOP 10.

1. Lääkäri- ja terveystyöpalvelut	56
2. Hammaslääkäri	21
3. Neuvola	10
4. Rautakauppa	10
5. Pizzeria/pikaruokaravintola	9
6. Baari	8
7. Kukkakauppa	8
8. Päiväkoti	7
9. Laboratorio	6
10. Autopesu	5

Kyselyn lopuksi kysyttiin vastaajilta, minkä kokonaisarvosanan vastaajat antaisivat Kiikoisille. Tuloksista voidaan huomata, että suurin prosentuaalinen osuus vastauksista on arvosanassa kahdeksan. Toiseksi suurin arvosana on arvosanan yhdeksän kohdalla. Tästä voidaan päätellä, että vastaajat todennäköisesti kokevat asumisen Kiikoisissa kokonaisuudessaan hyvänä. Vastauksissa tullut huonoin arvosana oli viisi, jonka antoi 5 % vastaajista ja vastaavasti suurimman arvosanan kymmenen antoi 5 % vastaajista. Arvosanojen jakautuminen iän mukaan näkyy taulukossa 8.1. Arvosanan kahdeksan on antanut eniten alle 18-vuotiaista 25-34 vuotiaisiin. Ikäryhmästä 35-44 vuotiaat valinta on osunut eniten arvosanaan seitsemän, kun vastaavasti 45-59 vuotiaissa

se on yhdeksän. Vanhimmassa ikäryhmässä suurin osa vastaajista antoi Kiikoisille arvosanan kahdeksan. (Taulukot 8. ja 8.1.)

Taulukko 8. Arvosanojen jakautuminen

Arvosana	LKM	%	Kumulatiivinen frekvenssi
5	5	5	5
6	7	7	12
7	23	24	35
8	31	32	66
9	25	26	91
10	5	5	96

Taulukko 8.1 Arvosanojen jakautuminen iän mukaan

Va- linta	alle 18	18-24	25-34	35-44	45-59	60 vuotta tai van- hempi
5	0 %	17 %	6 %	0 %	5 %	8 %
6	0 %	0 %	6 %	16 %	10 %	0 %
7	0 %	0 %	6 %	32 %	14 %	42 %
8	100 %	67 %	53 %	16 %	19 %	65 %
9	0 %	0 %	29 %	24 %	48 %	15 %
10	0 %	17 %	0 %	12 %	5 %	0 %

5.3 Paluumuuttajille toteutetun kyselyn analysointi

Paluumuuttajille toteutettu kysely oli suunnattu aiemmin Kiikoisissa asuneille tai sinne muuttoja suunnitteleville henkilöille. Kyselyssä lähdettiin selvittämään ensin taustamuuttajia eli vastaajien ikää ja sukupuolta. Tämän jälkeen kysyttiin talouden kokoa, halukkuutta muuttaa Kiikoisiin ja mahdollisia syitä miksi ei sekä minkälaisia palveluita siellä tulisi olla, jotta sinne haluttaisiin muuttaa. Lisäksi vastaajilta kysyttiin, mitkä muut asiat palveluiden ohessa vaikuttavat heidän halukkuuteensa muuttaa Kiikoisiin. (LIITE 2.)

Ensimmäisessä kysymyksessä kysyttiin vastaajien ikää. Vastauksissa on selkeästi nähtävillä, että suurin vastaajaryhmä on yli 50- vuotiaat. Seuraavaksi suurimpana ryhmänä vastaajista oli 41-50-vuotiaat. Vastaajia oli saman verran ikäryhmissä 18-25, 26-30 ja 31-35-vuotiaat. Vähiten vastauksia tuli 36-40-vuotiaiden ryhmästä. (Taulukko 9.)

Taulukko 9. Vastaajien ikäjakauma

Va- linta	LKM	%	Kumulatiivinen frekvenssi
18-25	4	13	4
26-30	4	13	8
31-35	4	13	12
36-40	2	7	14
41-50	7	23	21
yli 50	9	30	30

Kysymyksessä kaksi vastausta tuli naisilta ja miehiltä. Vastaajista naisten osuus oli 60 % ja miesten 40 %.

Kysymyksen kolme tuloksista käy ilmi, että suurin osa vastaajista asuu kahden henkilön taloudessa. Seuraavaksi suurin ryhmä on neljän tai suuremman henkilön taloudet, jolloin voidaan olettaa näiden vastaajien olevan lapsiperheitä. Vastaajista 13 % asui yksin ja tasan 10 % kolmen henkilön taloudessa. (Taulukko 10.)

Taulukko 10. Vastaajien perhekoko

Valinta	LKM	%	Kumulatiivinen frekvenssi
1 henkilö	4	13	4
2 henkilöä	18	60	22
3 henkilöä	3	10	25
4 henkilöä tai enemmän	5	17	30

Kysymyksessä neljä kysyttiin vastaajien halukkuutta muuttaa Kiikoisiin. Saaduista vastauksista käy selkeästi ilmi vastaajien mielipide muutosta. Vastaajista 67 % ei ole ajatellut muuttaa Kiikoisiin. Vastaavasti 33 % muuttaisi.

Kysymykseen viisi tuli runsaasti erilaisia vastauksia ja mielipiteitä, kokosin nämä vastaukset yhden taulukon alle. Kysymyksessä annettiin neljä valmista vaihtoehtoa ja yksi vapaamuotoinen vastausvaihtoehto. Eniten valintoja tehtiin vastausvaihtoehtoon ”etäisyys isompaan kaupunkiin”. Tämän vastauksen valinneet olivat vielä täydentäneet vastausta kohdassa ”muu” kommentteilla, että työmatkasta tulisi liian pitkä ja päivittäin kuljettavaksi etäisyydet ovat liian pitkiä. Lisäksi Kiikoisissa asuessa on hankala löytää työpaikkaa sopivalta etäisyydeltä. Tämän lisäksi koettiin, että harrastusmahdollisuudet

ja erilaiset kulttuuri- ja ravintolapalvelut eivät ole riittäviä. Muissa vastauksissa todettiin, että kaupungissa tai isommassa paikkakunnassa asuminen on helpompaa, samalla myös asuntotarjonta on suurempaa. Mökkeilyä varten Kiikoista pidettiin sopivana, mutta ei vakituksessa asumisessa. (Taulukko 11.)

Taulukko 11. Syitä, miksi ei haluta muuttaa

Valinta	LKM	%	Kumulatiivinen frekvenssi
Etäisyys isompaan kaupunkiin	22	100	22
Kulttuuritarjonta	8	100	8
Harrastusmahdollisuudet	10	100	10
Ravintolapalvelut	12	100	12
Muu; mikä	LKM	%	Kumulatiivinen frekvenssi
Asun jo Kiikoisissa, mutta vastaan kuvitteellisena paluumuuttajana.	1	8	1
Asun jo paljon naapuri kunnassa Kauvatsalla	1	8	2
En kaipaa maaseudun rauhaa. Tai välillä kaipaen mutta sitä varten on mökit keksitty	1	8	3
Joustamattomat rakennusmääräykset	1	8	4
Mökki naapuri kunnassa, koti kaupungissa	1	8	5
Pitkä työmatka	1	8	6
Porissa asuminen helpompaa	1	8	7
Päivittäin kuljettavaksi (esim. työpaikka) etäisyydet ovat pitkiä, mutta satunnaisesti kuljettavaksi monet kaupungit ovat melko lähellä	1	8	8
Sopivan asunnon löytäminen.	1	8	9
Työ	2	17	11
Työmahdollisuudet	1	8	12

Tässä kysymyksessä vastaajat saivat vapaasti kertoa, minkälaisia palveluita tulisi olla, jotta voisivat muuttaa Kiikoisiin. Kokosin vastauksista TOP 10 listan, jossa on eniten mainitut palvelut. Eniten toivottiin suurempia ja parempia ruokakauppoja paikkakunnalle. Nykyinen ruokakaupparajonta ei ole riittävä. Vastaajista kolme koki, ettei ole mitään sellaista palvelua tai mahdollisuutta, että muuttaisivat Kiikoisiin. Loput vastauksista jakaantuivat tasaisesti. Toiveena olisi, että paikkakunnalta löytyisi baari,

julkisina palveluina erilaisia terveydenhuollon palveluita, parempia kulttuuri- ja liikuntamahdollisuuksia. Lisäksi postin palveluita kaivattiin sekä autohuoltoa.

Taulukko 12. Palvelut, joita tulisi olla

Paremmat ruokakaupat	7
Ei sellaista palvelua/mahdollisuutta olekaan	3
Baari	2
Hammaslääkäri	2
Kotihoito	2
Koulut	2
Kulttuuripalvelut	2
Liikuntamahdollisuudet	2
Postipalvelut	2
Autohuolto	1

Kysymyksessä seitsemän vastaajat saivat vapaasti kertoa asioita, jotka vaikuttavat halukkuuteen muuttaa Kiikoisiin. Vastauksissa näkyi vastaajien positiiviset sekä negatiiviset ajatukset. Eniten vastaajat kommentoivat työtilanteen olevan se vaikuttava asia, jonka vuoksi he miettivät muuttoa. Toisena mainittiin kulkuyhteydet. Kolmantena vastaajat mainitsivat rakkauden syntymäpaikkaansa ja sen tuoman ”vetovoiman”. Pieni osa vastaajista kokivat Kiikoisten asuntotarjonnan olevan melko huonoa ja tarjolla olevien asuntojen olevan epämieluisia. Vetovoimaisena vastaajat kokivat luonnon läheisyyden, oman rauhan ja useimmiten perheen ja ystävien läheisyyden. Lisäksi pienen paikkakunnan yhteisöllisyyttä pidettiin myös miellyttävänä asiana. Osa vastaajista puolestaan koki, että haluaa asua lähellä palveluita sekä ikä olisi este asua pienellä paikkakunnalla, mikäli omaisia ei asuisi lähellä auttamassa. (Taulukko 13.)

Taulukko 13. Ajatuksia ja mielikuvia muuttamisesta Kiikoisiin

Työtilanne	4
Kulkuyhteydet	3
Rakkaus syntymäpaikkaan	3
Epämieluisat asunnot	2
Luonto	2
Oma rauha	2
Ystävien ja sukulaisten läheisyys	2
Aktiivinen yhteisö	1
Halu asua lähellä palveluita	1
Ikä esteenä muutolle	1

5.4 Johtopäätökset kyselyiden tuloksista

Kiikoisten asukkaille suunnattu kysely onnistui odotuksien mukaisesti, sillä tavoite oli saada vastauksia yli sata kappaletta ja vastauksia saatiin 96 kappaletta. Kyselystä saatiin vastauksia niihin kysymyksiin, jotka ovat tämän opinnäytetyön ongelmana. Kyselyyn vastanneista yli 90% koki, että Kiikoisten tarjoamat palvelut eivät ole riittäviä ja suurimmaksi ongelmaksi koettiin heikot julkiset palvelut, kuten sosiaali- ja terveyspalvelut sekä kaupallisina palveluina arjessa tarvittavia, kuten ruokakaupan, ravintolan sekä vapaa-ajan palveluiden heikko tarjonta. Vastauksissa kävi ilmi, että puolet vastaajista ovat kuitenkin melko tyytyväisiä palveluiden laatuun yleisesti. Vastaavasti toiseksi suurin osa vastaajista koki palveluiden laadun olevan melko huono. Vastaajat kertoivat vastauksissaan niistä palveluista, joita he haluaisivat Kiikoisissa olevan ja joita he olisivat valmiita ostamaan. Ehdotuksia ja ajatuksia tuli paljon, mutta suurimpana oli edelleenkin terveyspalvelut kokonaisuudessaan. Muita haluttuja palveluita olivat esimerkiksi rautakauppa, pikaruokaravintola, baari, kukkakauppa ja paremmat lasten harrastusmahdollisuudet. Kokonaisarvosanaksi Kiikoiselle enemmistö antoi arvosanan yhdeksän ja seuraavaksi suurin vastaajaryhmä arvosanan kahdeksan.

Kokonaisuutena tämän kyselyn vastauksista voidaan tehdä päätelmiä, että Kiikoisten asukkaat ovat yhtä aikaa melko tyytyväisiä palveluihin kokonaisuudessaan ja vastaavasti tyytymättömiä tiettyjen palveluiden puuttumiseen tai heikkoon saatavuuteen. Asukkailla on selkeitä näkemyksiä ja ideoita siihen, miten oman kylän palveluita tulisi kehittää ja mitä siellä haluttaisiin olevan. Vastaukset antoivat varmistusta sille, että näillä edellä mainituilla palveluilla on tarvetta ja sitä kautta myös kysyntää. Hyvä kokonaisarvosana kertoo mielestäni siitä, että asukkaat pitävät asumisesta Kiikoisissa ja uskon siihen liittyvän myös erilaisia tunnesiteitä. Erilaisten arjessa tarvittavien palveluiden mahdollistaminen lisäisikin asumisen tyytyväisyyttä ja paikkakunnan pitovoimaisuuden säilymistä.

Paluumuuttajakyselyyn vastasi yhteensä 30 ihmistä. Vastauksia odotettiin tulevan enemmän, mutta tästä vastausmäärästä saatiin myös hyviä vastauksia opinnäytetyön ongelmaan. Vastauksissa enemmistö vastaajista oli yli 50-vuotiaita ja yli puolet

kokonaisvastaajista naisia. Tuloksissa näkyi vastaajien selkeä kanta siihen, että Kiikoisiin ei haluta muuttaa. Syitä tälle löytyi muun muassa palvelutarjonnasta ja pitkästä välimatkasta muihin kaupunkeihin. Vastauksissa tuli samankaltaisia ajatuksia, kuin Kiikoisten asukkailla tehdyssä kyselyssä. Palveluita kaivataan, näissä vastauksissa erityisesti kulttuuripalveluita, harrastusmahdollisuuksia ja ravintolapalveluita. Muita syitä miksi ei haluttaisi muuttaa olivat esimerkiksi oman työpaikan sijainti, joka olisi liian kaukana Kiikoisista, paikkakunnan huono asuntotarjonta sekä kaupunkiasuminen koettiin helpommaksi. Vastaajien toivomia palveluita, joita tulisi olla, jotta he voisivat muuttaa Kiikoisiin, oli muun muassa paremmat ruokakaupat, terveydenhuollon palvelut ja vapaa-ajan harrastusmahdollisuudet. Muita syitä, jotka vaikuttavat kyselyyn vastanneiden halukkuuteen muuttaa oli huonot kulkuyhteydet, iän tuoma este asua maalla sekä työtilanne. Vastaavasti osa vastaajista ajatteli muuttamista erilaisista lähtökohdista, kuten rakkaudesta syntymäpaikkaan, sukulaisten ja ystävien läheisyyttä ja rauhallista asumista. Tästä voidaan tehdä päätelmää siitä, että Kiikoinen on onnistunut ainakin osalle vastaajista luomaan miellyttäviä ja positiivisia muistoja paikkakunnasta puutteistaan huolimatta. Erilaisia palveluita kehittämällä voitaisiinkin saada paluumuuttoa tai muuttoa ylipäänsä edesautettua ja näin saada lisättyä elämää paikkakunnalle.

6 YHTEENVETO

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää ja etsiä vastauksia opinnäytetyölle asetettuun ongelmaan ja siihen liittyviin kysymyksiin. Ongelmana oli heikentyneiden palveluiden vaikutus osana muuttotappiota. Ratkaisevia kysymyksiä, joihin etsittiin vastausta; Miten palveluita kehittämällä voidaan hidastaa poismuuttoa kunnasta? Miten maaseutukunnan palveluita voidaan kehittää? Mikä on Kiikoisten kylän asukkaiden mielikuva palvelusta ja niiden laadusta?

Verratessa kyselyistä saatuja tuloksia teoriaan, voidaan todeta yhtäläisyyksiä. Paikkakunnan elinvoimaisuutta ei voida lisätä pelkästään tuomalla paikkakunnalle runsaasti uusia palveluita. Kyselyn tuloksissa toivottiin palveluiden kehittämistä Kiikoisissa,

mutta näiden palveluiden tulisi palvella niiden käyttäjiä. Kehitettäessä palveluita tulisi tiedostaa kyseisen paikkakunnan asukkaiden tarpeet eri palveluille. Uusien palveluiden tuominen ei välttämättä ratkaise palveluiden puutetta, vaan tärkeää olisi kehittää myös olemassa olevia palveluita paremmaksi. Suurimmaksi ongelmaksi koettiin kyselyn vastausten mukaan julkisista palveluista terveydenhuollon palvelut. Parantamalla julkisten palveluiden tarjontaa Kiikoisissa saataisiin asukkaiden tyytyväisyyttä parannettua. Paikkakunnan strategiaa suunniteltaessa tulisikin ottaa huomioon realistiset tavoitteet, resurssit ja paikkakunnan asukkaiden tarpeet. Riittäväillä ja asukkaiden tarpeisiin vastaavilla palveluilla voidaan elävöittää sekä lisätä alueen elinvoimaa. Elinvoimainen ja hyvinvoiva kunta lisää samalla tyytyväisyyttä sekä pitovoimaisuutta.

Opinnäytetyö oli aiheeltaan melko haastava. Aiheen rajausta oli mietittävä tarkkaan, sillä puhuttaessa kaupungin elinvoimaisuudesta ja sen lisäämisestä ollaan laajojen asioiden äärellä. Teoriatietoa aiheeseen liittyen löytyi osin runsaastikin ja oleellisen ja tärkeän faktan löytäminen tietoviidakosta tuotti haasteita. Aiheena tämä oli äärimmäisen kiinnostava, sillä Kiikoinen on vain yksi niistä paikkakunnista, joissa väestön vähentyminen ja sitä kautta palveluiden heikkeneminen on ongelma. Kyselyä tehdessä Kiikoisissa asuville ihmisille, tiesin jo etukäteen osittain minkälaisia vastauksia tulen sieltä saamaan. Osassa vastauksissa näkyi turhautuneisuus yleisellä tasolla koko ideaan kehittää mitään, sillä näin on menty jo pitkään. Mielestäni vastauksista sai kuitenkin hyviä ideoita ja ajatuksia palveluiden kehittämiseen. Nämä ideat vaatisivat vain aktiivisen ihmisen tai tahon, joka veisi ideoita käytäntöön.

Sastamalan strategia ja visio ”Hyvän elämän maaseutukaupunki” sisältää runsaasti hyviä ajatuksia ja ideoita siitä, miten kaupunkia tulisi kehittää. Ongelmana tässä näen kuitenkin sen, että tämä visio on tehty yleisesti koko Sastamalan kaupungille ja sinne se suurimmaksi osaksi keskittyy. Tällöin ympärillä olevat Sastamalaan kuuluvat pienemmät kylät jäävät näistä kehityksistä paitsi. Oleellista olisikin elävöittää myös ympärillä olevia kyliä, kuten tässä tapauksessa Kiikoista. Vastauksista voi havaita Kiikoisissa asuvien halun jäädä asumaan tuttuun paikkaan, kunhan peruspalvelut olisivat tarpeenmukaisia ja helposti saatavilla.

Erityisesti potentiaalisille paluumuuttajille suunnatun kyselyn tuloksista voidaan todeta, mikä merkitys brändäyksellä on paikkakunnan imagoon ja siitä saatuihin

mielikuviin. Osa kyselyyn vastanneista ei ollut aiemmin asunut Kiikoisissa ja heidän mielipiteensä paikkakunnasta oli hyvin vahva. Mielikuvat Kiikoisesta olivat negatiivisia ja paikkakunta koettiin paikaksi, jossa ei ole mitään. Tässä kohtaa korostuu brändäyksen merkitys paikkakunnan imagon nostattajana. Brändäyksen avulla saadaan myös vastauksia kaikkiin alussa esitettyihin opinnäytetyön ongelman kysymyksiin. Tuodessaan itseään esiin paikkakunta mainostaa itseään ja saa aikaan erilaisia mielikuvia. Tämä on erityisen tärkeää etenkin niille, joilla ei ole mitään aiempaa tietoa paikkakunnasta. Mainonnan avulla saadaan lisättyä tietoa siitä, mitä ja millaista paikkakunnalla on sekä kerrottua erilaisista palveluista. Vetovoimaisena tekijänä voi toimia jo paikkakunnan luontoalueiden esittely, joita Kiikoisten alueella on runsaasti.

LÄHTEET

Alenius, A. 2016. Kuntaviestinnän opas. Ohjeet kunnan ja kuntapalveluja tuottavan yhteisön viestintään ja markkinointiin. Helsinki: Suomen Kuntaliitto. Viitattu 4.12.2020. <https://www.kuntaliitto.fi>

Axcel Oy www-sivut. 2020. Viitattu 10.12.2020. <https://axcel.fi>

Heikkilä, T. 2014. Tilastollinen tutkimus. 9. uud. p. Helsinki: Edita.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uud. p. Helsinki: Kirjayhtymä Oy

Jauhiainen, S. & Huovari, J. 2013. Kuntarakenne ja alueiden elinvoima: Laskelmia väestöstä, työpaikoista ja kuntataloudesta. Helsinki: KAKS - Kunnallisalan kehittämiskeskitys. Viitattu 9.12.2020. https://kaks.fi/wp-content/uploads/2013/03/Jauhiainen_Huovari.pdf

Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Koivisto, M., Säynäjäkangas, J. & Forsberg, S. 2019. Palvelumuotoilun bisneskirja. Helsinki: Alma Talent. Viitattu 15.12.2020. <https://bisneskirjasto-almatalent-fi.lil-lukka.samk.fi/teos/JAHBFXDTEB#piste:tnZ>

Kuntalaki 10.4.2015/410 muutoksineen.

Kuntaliitto. 2020. Kuntalaiset kuntastrategiaa tekemään. Kuntaliiton julkaisu 14.7.2020. <https://www.kuntaliitto.fi/osallistuminen-ja-vuorovaikutus/demokratia-ja-osallisuus/kuntalaisten-osallistuminen/demokratia-ja-osallisuus/kuntalaiset-kuntastrategiaa-tekemaan>

Lavapuro, J., Mutanen, A., Salminen, J. & Turpeinen, M. 2019. Yhtenäiskunnasta erilaistuviin kuntiin. Perustuslain reunaehdot kuntien tehtävien eriyttämiselle. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia. Viitattu 30.12.2020. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161915/VNTEAS_2019_67.pdf

LC Kiikoinen KEEK-projekti www-sivut. 2020. Viitattu 14.12.2020. <https://www.lckiiikoinen.fi/keek-projekti/>

Maury, M., Bärlund, A. & Loukomies, T. 2017. Kunnat kuntoon. Helsinki: Kisspublishing.

Nieminen, A., Tarkiainen, A., Vuorio, E., Antikainen, J., Hiltunen, K., Honkanen, H. & Viinamäki, L. 2014. Kokemustieto, hyvinvointi ja paikallisuus. Turku: Turun ammattikorkeakoulu. Viitattu 10.12.2020. <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522164353.pdf>

Paananen, H., Haveri, A. & Airaksinen, J. 2014. Kunta elinvoiman johtajana 1. p. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.

Sallinen, S., Majoinen, K. & Seppälä, J. 2017. Toimiva kunta. Hyvinvointia! Sivistystä! Elinvoimaa! Helsinki: Suomen Kuntaliitto.

Sastamalan kaupunki. 2019. Sastamalan kaupunkirakennesuunnitelma 2030. Viitattu 14.12.2020. <https://sastamala.fi>

Sastamalan kaupungin www-sivut. 2020. Viitattu 10.12.2020. <https://sastamala.fi>

Sastamalan elinvoimaohjelma 2018-2021. Viitattu 14.12.2020. <https://sastamala.fi>

Sastamalan kaupungin strategia 2018-2021. Viitattu 8.12.2020. https://www.sastamala.fi/sivu.tpl?sivu_id=3059

Sotarauta, M., Saarivirta, T. & Kolehmainen, J. 2011. Mikä estää kuntien uudistamista? Sastamala: Vammalan Kirjapaino Oy. Viitattu 10.12.2020. https://kaks.fi/wp-content/uploads/2012/06/Sotarauta_Saarivirta_Kolehmainen-1.pdf

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731 muutoksineen.

Tarjanne, P. & Englund, L. 2018. Arvoa synnyttävän liiketoiminnan lähteillä. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 13.12.2020. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/160649>

Tienari, J. & Harviainen, J.T. 2020. Strategiaopas kuntien päättäjille: Osallista ja hallitse. Helsinki: Alma Talent. Viitattu 13.12.2020. <https://ellibrary.com/book/9789521441851>

Tuulaniemi, J. 2011. Palvelumuotoilu. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy. Viitattu 12.12.2020. <https://www.ellibrary.com/fi/book/978-952-14-1688-0>

Valtiovarainministeriö. 2020. Kunnat käännekohdassa? Kuntien tilannekuva 2020. Valtiovarainministeriön julkaisuja 2020:13. Helsinki: Valtiovarainministeriö. Viitattu 12.12.2020. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi>

Valtiovarainministeriö. 2015. Kuntien itsehallinnolliset tehtävät ja niiden laajuus. Valtiovarainministeriön julkaisu- 40/2015. Helsinki: Valtiovarainministeriö. Viitattu 30.12.2020. <https://vm.fi>

Kysely Kiikoisissa asuville:

Kysymys 1.

Vastaajan sukupuoli

1 Nainen

2 Mies

3 Muu

Kysymys 2.

Vastaajan ikä

1 alle 18

2 18-24

3 25-34

4 35-44

5 45-59

6 60 vuotta tai vanhempi

Kysymys 3

Perheen koko

1 1

2 2

3 3

4 4 tai enemmän

Kysymys 4

Onko perheessänne koulu- tai päiväkotikäisiä lapsia?

1 Kyllä

2 Ei

Kysymys 5

Jos vastasit edelliseen ”kyllä”, kuinka hyvänä pidät Kiikoisten tarjoamia lapsiperheen palveluita? Asteikolla 1 erittäin huono - 5 erittäin hyvä.

1 Erittäin huonona

2 Melko huonona

3 En osaa sanoa

4 Melko hyvänä

5 Erittäin hyvänä

Kysymys 6

Tarjoaako Kiikoinen kaikki tarvitsemanne palvelut?

1 Kyllä

2 Ei

Kysymys 7

Tyytyväisyys palveluihin yleisesti: kuinka tyytyväinen olette olemassa oleviin palveluihin ja niiden laatuun? Asteikolla 1 erittäin tyytymätön – 5 erittäin tyytyväinen.

1 Erittäin tyytymätön

2 Melko tyytymätön

3 En osaa sanoa

4 Melko tyytyväinen

5 Erittäin tyytyväinen

Kysymys 8

Palvelut, joita pitäisi mielestänne kehittää. Valitse yksi tai useampi

1 Suun- ja terveydenhuollon palvelut

2 Varhaiskasvatuksen palvelut

3 Opetuspalvelut (koulut)

4 Vanhuspalvelut

5 Muut palvelut (kaupat, yritysten palvelut)

Kysymys 9

Mainitse 1-5 palvelua, jotka koet puutteelliseksi tai vähäiseksi Kiikoisissa, mutta joita olisit valmis ostamaan?

Kysymys 10

Minkä arvosanan antaisitte Kiikoisille asteikolla 4 erittäin huono – 10 erittäin hyvä.

Kysely paluumuuttajille:

Kysymys 1: Vastaajan ikä

1 18-25

2 26-30

3 31-35

4 36-40

5 41-50

6 yli 50

Kysymys 2: Vastaajan sukupuoli

1 Nainen

2 Mies

3 Muu

Kysymys 3: Kuinka monta henkilöä taloudessanne asuu?

1 1

2 2

3 3

4 4 tai enemmän

Kysymys 4: Oletteko ajatellut muuttaa Kiikoisiin?

1 Kyllä

2 En

Kysymys 5: Mitkä asiat vaikuttavat siihen, ettette halua muuttaa? Valitse yksi tai useampi.

1 Etäisyys isompaan kaupunkiin

2 Kulttuuritarjonta

3 Harrastusmahdollisuudet

4 Ravintolapalvelut

5 Muu; mikä

Kysymys 6: Minkälaisia palveluita Kiikoisissa tulisi olla, jotta muuttaisitte sinne?

Kysymys 7: Minkälaiset muut syyt vaikuttavat halukkuuteesi muuttaa Kiikoisiin, kuin palvelut?

Kysely Kiikoisten yrittäjille:

Kysymys 1.

Kuinka kauan yrityksenne on toiminut Kiikoisissa?

- 1 alle 5 vuotta
- 2 5-9 vuotta
- 3 10-15 vuotta
- 4 yli 15 vuotta

Kysymys 2.

Yrityksenne koko?

- 1 1-4 henkilöä
- 2 5-9 henkilöä
- 3 10-15 henkilöä
- 4 yli 15 henkilöä

Kysymys 3.

Millä toimialalla yrityksenne toimii?

Kysymys 4.

Minkälainen on yrityksenne asiakaskunta?

Kysymys 5.

Minkälaisia mainostamisen kanavia olette käyttäneet? Valitse yksi tai useampi.

- 1 Paikallislehti ja mainoslehdet
- 2 Facebook
- 3 Instagram
- 4 Radio
- 5 Emme ole mainostaneet ollenkaan lehdessä tai sosiaalisessa mediassa

Kysymys 6.

Minkälaista palautetta ja kehitysideoita olette saaneet asiakkailtanne? Onko toimintaa muutettu sen takia?

Kysymys 7.

Kuinka tarpeellisena ja toimivana koette yrityksille suunnatut neuvontapalvelut, toimitilojen sekä yrityksille suunnattujen tonttien saatavuuden?

Kysymys 8.

Yrittämisen hyviä puolia Kiikoisissa?

Kysymys 9.

Minkälaisia ongelmia näette yrittämisessä Kiikoisissa?

Kysymys 10.

Miten yritystoimintaa tulisi kehittää yleisesti Kiikoisissa?